

МИЛАН КОЊОВИЋ

из новосадских колекција

поводом 120 година од рођења уметника

MILAN KONJOVIĆ

from Novi Sad Collections

The Artist's 120th Birthday Anniversary

Нови Сад, 2018.

САДРЖАЈ / CONTENT

- 7** | Милана Квас „Нови Сад и Маестро“
Milana Kvas “Novi Sad and the Maestro”
- 23** | Милош Арсић „Милан Коњовић – Тражење себе у властитој слици себе“
Miloš Arsić “Milan Konjović – Searching for Self in the Image of Self”
- 45** | Ирма Ланг „Милан Коњовић – Сликари и његов легат“
Irma Lang “Milan Konjović – The Painter and His Legacy”
- 59** | Биографија Милана Коњовића / A Biography of Milan Konjović
- 73** | Награде и признања / Awards and Honours
- 77** | Каталог / Catalogue
- 126** | Попис дела Милана Коњовића у новосадским јавним колекцијама
The List of Milan Konjović’s Artworks from Novi Sad Public Collections
- 132** | Самосталне изложбе Милана Коњовића / Solo Exhibitions of Milan Konjović
- 138** | Групне изложбе Милана Коњовића / Group Exhibitions of Milan Konjović

Тешко је бити велик, али још је теже завршити ту величину. Свесћан сам да сам зеници прешао, да боље урадити не могу, али још нисам насликао последњу слику! Здрав сам и идем даље.

(Милан Коњовић, јануар 1991)

It's difficult being great, but even more difficult to complete that greatness. I'm aware that I'm past my prime, that I can't do any better, but still haven't made my final painting! I feel well and I move on.

(MILAN KONJOVIĆ, January 1991)

Милана Квас

Нови Сад и Маестро

У националној историји уметности 20. века Милан Коњовић заузима прво место по броју самосталних и групних изложби којих је било близу хиљаду. Излагао је у Прагу, Будимпешти, Бечу, Сан Франциску, Њујорку, Лондону, Амстердаму, Сао Паолу, Риму, Модени, Атини, Паризу, Москви, али и у малим местима Србије и некадашњих југословенских република. Овом Сомборцу угледног грађанског порекла породица је омогућила уметничко образовање у Будимпешти, Прагу, Бечу и Паризу. На тој основи, он је изградио аутентичан сликарски језик интернационалног карактера, који остаје чврсто повезан с поднебљем родне Војводине.

Нови Сад је знао да препозна своју улогу у промовисању сликара међународног угледа какав је био Милан Коњовић, али и његовог легата, Галерије „Милан Коњовић“ у Сомбору, уз чију сарадњу су организоване све Коњовићеве новосадске изложбе у периоду након отварања сомборске галерије за јавност 1966. године.

Значај новосадске културне сцене у праћењу Коњовићевог стваралаштва, можемо посматрати из перспективе завршнице његовог опуса. Две године након изјаве „здрав сам и идем даље“, којом нас уметник подсећа на свој оптимистички животни став, пројекат обележавања деведест и пет година од рођења и осамдесет година Коњовићевог уметничког рада започео је управо у Новом Саду. У Галерији „Мост“ отворена је изложба „Нови Коњовић: слике (1986–1990)“ 26. јануара 1993. године, два дана пре сликаревог рођендана. Нови Сад је, такође, први одао почаст Милану Коњовићу организујући његову постхумну изложбу 27. октобра 1993. само седам дана након његове смрти. У сарадњи са Галеријом „Милан Коњовић“ из Сомбора у Центру за визуелну културу „Златно око“ приређена је изложба цртежа „In memoriam Милану Коњовићу“.

Још једна изложба била је постхумно приказана неколико пута између 1994. и 1998. године у Београду, Новом Саду, Будви, Деспотовцу и Тршићу. Реч је о изложби „Милан Коњовић: осећајност, страст, духовност“ која је премијерно одржана у Галерији „Милан Коњовић“ у Сомбору поводом прославе 95. сликаревог рођендана током јуна и јула 1993. године. Идеја је била да се око значења речи у називу изложбе концентришу прекупације уметника, о

Milana Kvas

Novi Sad and the Maestro

In the national 20th century art history, Milan Konjović takes prominent place in the number of solo and group exhibitions, which came close to a thousand. He exhibited in Prague, Budapest, Vienna, San Francisco, New York, London, Amsterdam, Sao Paulo, Rome, Modena, Athens, Paris, Moscow, but also in small towns of Serbia and former Yugoslavia. His notable family provided this Sombor-born artist excellent art education in Budapest, Prague, Vienna and Paris. On this basis, he built an authentic artistic expression of international character, which remains firmly connected with the region of his native Vojvodina.

Novi Sad has always known how to promote a painter of international reputation such as Milan Konjović, as well as his legacy, the “Milan Konjović” Gallery in Sombor, which has been involved in organizing all Konjović’s Novi Sad exhibitions in the period after the Sombor gallery opening for the public in 1966.

The significance of the Novi Sad cultural scene in observing Konjović’s progress can be observed from the perspective of his work’s ending. Two years after the statement, “I feel well and I move on”, which reminds us of the artist’s optimistic life attitude, the project of marking ninety-fifth birthday anniversary and eighty years of Konjović’s art began in Novi Sad. The exhibition “New Konjović: Paintings (1986–1990)” was opened in the “Most” Gallery on January 26th, 1993, two days before the painter’s birthday. Novi Sad was also the first city to honour Milan Konjović by organizing his posthumous exhibition on October 27th, 1993, just seven days after his death. In cooperation with the “Milan Konjović” Gallery from Sombor, “In Memoriam of Milan Konjović” exhibition of drawings was organized at the Center for Visual Culture “Zlatno Oko”.

Another exhibition was posthumously displayed several times between 1994 and 1998 in Belgrade, Novi Sad, Budva, Despotovac and Tršić. It is the exhibition “Milan Konjović: Sensibility, Passion, Spirituality”, which was premiered at the “Milan Konjović” Gallery in Sombor in June and July 1993, on the occasion of the painter’s 95th birthday. The idea was that the title of the exhibition reflects the preoccupations of the artist, as illustrated in the words of the academician Dejan Medaković at the exhibition opening: “This great magician, a high priest of a Dionysian cult, renews and establish-

чему сликовито сведоче речи академика Дејана Медаковића на отварању изложбе: „Тај велики маг, као какав првосвештеник дионизијског култа, обнавља и успоставља у свом откривању света равнотежу између умног и осећајног. У том узбудљивом поистовећивању с природом, усуђујем се рећи, као у неком тајанственом светилишту скривена је и тајна вечите младости Милана Коњовића“.¹⁾

У години обележавања 120 година од уметничког рођења у Спомен-збирци Павла Бељанског, сомборска галерија заузима посебно место. Захваљујући проширењу поставке делима из њене збирке, изложба „Милан Коњовић из новосадских колекција“ постала је сажета ретроспектива богатог сликаревог опуса. Сарадња два легата тече још од времена њиховог оснивања, и утемељена је на блиском пријатељству између колекционара и сликара дугом скоро четири деценије. У том временском распону, од сусрета у Паризу 1930. до смрти Бељанског 1965. године, обухваћене су битне етапе уобличавања и презентовања њихових збирки. Свакако, најважнија је прво јавно излагање избора од 67 дела из колекције Павла Бељанског, уприличено у Градској библиотеци и музеју у Сомбору 1945, исте године када је Милан Коњовић постао први директор ове установе. Као прва послератна изложба међуратне југословенске уметности у новој држави, она је означила почетак континуираног присуства збирке Павла Бељанског у јавности, све до данашњих дана.²⁾

Сећајући се времена представљања колекције Бељанског у Сомбору, Коњовић је рекао: „Он ми је још тада говорио да ће збирку поклонити Војводини. И одржао је реч.“³⁾ Управљајући Градским музејом у Сомбору наредних 26 година, Коњовић је био добар саговорник Бељанском у његовим плановима да од своје збирке направи галерију. У периоду који је претходио институционализацији колекције, поред намере дипломате да колекцију поклони Народном музеју у Београду и Музеју Града Београда,⁴⁾ ар-

es the balance between intelligent and sensible through his exploration of the world. In this exciting identification with nature, I dare say, as in a mysterious sanctuary, the secret of the eternal youth of Milan Konjović lies hidden.”¹⁾

In the year of marking 120 years since the artist's birth in The Pavle Beljanski Memorial Collection, the Sombor Gallery occupied a special place. Thanks to the works that were included in the exhibition “Milan Konjović from Novi Sad Collections” has become a concise retrospective of the rich painter's work. The cooperation between two legacies has existed since their founding, and is based on a close friendship between the collector and the painter that had lasted for almost four decades. This time span, from the encounter in Paris in 1930 to Beljanski's death in 1965, includes important stages of forming and presenting their collections. Certainly, the most important is the first public presentation of the 67 works selection from the Pavle Beljanski's collection, held at the Town Library and the Museum in Sombor in 1945, the same year when Milan Konjović became the first director of this institution. Being the first post-war exhibition of the interwar Yugoslav art in the new country, it marked the beginning of the continuing presence of Pavle Beljanski's collection in public, up to this day.²⁾

Recalling the time when Beljanski's collection was presented in Sombor, Konjović said: “He told me, already then, that he would give the collection to Vojvodina. And he did keep the word.”³⁾ While managing the Town Museum in Sombor for 26 following years, Konjović proved to be a good companion to Beljanski in his plans to turn his collection into a gallery. In the period preceding the institutionalization of the collection, in addition to the intention of the diplomat to donate the collection to the National Museum in Belgrade and the City Museum of Belgrade,⁴⁾ the archives of Matica Srpska from 1953 and 1954 testify to the possibility for the collection

1) Текст је објављен наредне године у каталогу изложбе „Милан Коњовић: осећајност, страст, духовност“ у Галерији САНУ у Београду под називом „Миљеник богова“.

2) Након Сомбора, колекција Павла Бељанског представљена је у Музеју града Београда у периоду између 1952. и 1957. године. Истовремено, велики број дела излаган је на југословенским и међународним изложбама у Београду, Загребу, Љубљани, Венецији, Москви, Прагу, Варшави, итд. Након потписивања Уговора о покоњу 1957. године колекција је постала власништво АП Војводине и од 1961. стално је изложена у Спомен-збирци Павла Бељанског. Упореди: „Хронологија: Павле Бељански и његова збирка“, у: Ј. Јованов (ур.), *Спомен-збирка Павла Бељанског*, Спомен-збирка Павла Бељанског, Нови Сад 2009.

3) Љ. Андрић, *Разговори са Миланом Коњовићем*, Љубисав Андрић и Слободан Машић, Нови Сад 1985, 55.

4) В. Јовановић, *Павле Бељански и Милан Коњовић. Сећања и њисма*, Тиски цвет, Нови Сад 2004, 44–46; Ј. Јованов, „Судбина колекције Павла Бељанског од 1952. до 1957: Поставка у Музеју града Београда“, у: *Раг Музеја Војводине*, бр. 50, Музеј Војводине, Нови Сад 2008.

1) The text was published following year in the exhibition catalogue “Milan Konjović: Sensibility, Passion, Spirituality” in the SASA Gallery in Belgrade, entitled “Gods' Favourite”.

2) After Sombor, Pavle Beljanski's collection was being presented in the City Museum of Belgrade between 1952 and 1957. At the same time, a large number of artworks was displayed at Yugoslav and international exhibitions in Belgrade, Zagreb, Ljubljana, Venice, Moscow, Prague, Warsaw, etc. After signing the Contract of Gift, in 1957, the collection came under the jurisdiction of the Autonomous Province of Vojvodina and since 1961, it has been permanently exhibited in The Pavle Beljanski Memorial Collection. Cf. “Хронологија: Павле Бељански и његова збирка”, in: Ј. Јованов (ed.), *Спомен-збирка Павла Бељанског*, Спомен-збирка Павла Бељанског, Нови Сад 2009.

3) Љ. Андрић, *Разговори са Миланом Коњовићем*, Љубисав Андрић and Слободан Машић, Нови Сад 1985, p.55.

4) В. Јовановић, *Павле Бељански и Милан Коњовић. Сећања и њисма*, Тиски цвет, Нови Сад 2004, p.44–46; Ј. Јованов, “Судбина колекције Павла Бељанског од 1952. до 1957: Поставка у Музеју града Београда”, in: *Раг Музеја Војводине*, No. 50, Музеј Војводине, Нови Сад 2008.

хивска грађа Матице српске из 1953. и 1954. године сведочи о могућности да она постане део фондова Галерије Матице српске. Председник Матице српске Вељко Петровић преговарао је са Павлом Бељанским у том правцу, али из непознатих разлога, није дошло до уступања колекције Галерији Матице српске.⁵⁾

Милан Коњовић, који је непуну деценију раније био именован за члана Музејског одбора Матице српске, свакако је знао за преговоре да колекција Павла Бељанског добије своје место у Новом Саду. „Бељански је хтео да (збирку) поклони Војводини зато што су они пореклом из Госпођинаца, деда, прадеда ... односно отац, а мати је Карловчанка. [...] Стога је увек имао жељу да се и он врати у Војводину ка својим прецима. Сматрао је, чак, да му је то дуг према њој. Као што сам и ја сматрао, да не бих могао другачије. [...] Тако је то истоветно било и код њега и код мене. Зато је он хтео и морао дати Војводини као и ја“.⁶⁾

Упознат с намером Бељанског о стварању легата, приликом отварања своје изложбе у Градском музеју у Сомбору маја 1957. године, Милан Коњовић је публици објавио вест да све слике са изложбе поклања Сомбору.⁷⁾ Исте године, 18. новембра, Павле Бељански је потписао уговор са Извршним већем АП Војводине о поклањању збирке српском народу,⁸⁾ док је крајем 1958. године Милан Коњовић потписао Уговор о даривању, којим Општини Сомбор поклања своја дела.

О паралелним ангажовањима колекционара и сликара с истим циљем да се приватне збирке учине доступним јавности, говори и писмо које Бељански шаље Коњовићу 2. јула 1957. године: „Часови које сам провео са Вама још увек су ми у свежој успомени. Радује ме што ви имате исте погледе као и ја о путу којим треба да идемо. Само од речи треба прећи на дело. Крајње је време, иначе ће отићи у ћорсокак. То захтева добро нашег народа. А оно лежи Вама и мени на срцу.“⁹⁾

Коњовић и Бељански се појављују као главни актери два историјска догађаја из 1961. године. У Сомбору је

to become a part of the Gallery of Matica Srpska repositories. The president of Matica Srpska, Veljko Petrović, negotiated with Pavle Beljanski on this issue, but for the unknown reasons the negotiations did not succeed.⁵⁾

Milan Konjović, who had been appointed a member of the Matica Srpska Museum Board a decade before, was certainly aware of the negotiations that involved Pavle Beljanski's collection getting its place in Novi Sad. "Beljanski wanted to donate (the collection) to Vojvodina because they were originally from Gospodinci, his grandfather, great grandfather ... and father, while the mother is from Sremski Karlovci. [...] Therefore, he always wanted to return to Vojvodina, to his ancestors. He even thought he owed it. Just as I thought I would not do it otherwise. [...] So it was the same with both of us. That's why he wanted and had to give it to Vojvodina, just like me."⁶⁾

Milan Konjović knew about Beljanski's intention to create a legacy, and so, during his exhibition opening at the Town Museum in Sombor, in May 1957, Milan Konjović publicly announced that he would give all the paintings from the exhibition to Sombor.⁷⁾ The same year, on November 18th, Pavle Beljanski signed a contract with the Executive Council of the Autonomous Province of Vojvodina on the donation of the collection to the people of Serbia,⁸⁾ and until the end of 1958, Milan Konjović signed a Contract of Gift hence donating his artworks to the Municipality of Sombor. The parallel activities of the collector and the painter, with the same goal, of making private collections available to the public, are recorded in a letter sent from Beljanski to Konjović on July 2nd 1957: "The time I spent with you is still fresh in my memory. I am glad that you have the same views as mine about the path we should follow. It's time for actions to speak louder than words. It's about time, otherwise it will come to a dead end. This requires the good of our people. And it lies close to both our hearts."⁹⁾

Konjović and Beljanski appear as the major participants in two historical events in 1961. On October 21st in Sombor,

5) Т. Палковљевић Бугарски, *Галерија Мајице српске. Слика културној идентитетској посредством излагања уметничких дела*, [необјављена докторска дисертација, одбрањена 2. 9. 2016. на Филозофском факултету Универзитета у Београду], 107–108.

6) В. Јовановић, *нав. дело*, 46.

7) Изложбом је започела прослава јубилеја посвећеног шездесетогодишњици живота и четрдесетогодишњици уметничког рада. Упореди: М. Бељански, „Четрдесет година ликовног стварања сликара Милана Коњовића“, *Сомборске новине*, Сомбор, 31. 5. 1957; I. Lang, *Milan Konjović (1898–1993): Konjović izbliza*, Galerija „Milan Konjović“, Sombor 2010, 103.

8) Уговор о poklonu, Novi Sad, 18. 11. 1957.

9) П. Бељански, *Писмо упућено Милану Коњовићу*, Београд, 2. јул 1957, СЗПБ Д 969.

5) Т. Палковљевић Бугарски, *Галерија Мајице српске. Слика културној идентитетској посредством излагања уметничких дела*, [unpublished doctoral dissertation, defended on 2nd September 2016 at the Faculty of Philosophy, Belgrade University], p.107–108

6) В. Јовановић, *ibid.* p.46

7) The exhibition marked the 60th birthday anniversary and the forty years of his work. Cf. М. Бељански, „Четрдесет година ликовног стварања сликара Милана Коњовића“, *Сомборске новине*, Сомбор, 31st May 1957; I. Lang, *Milan Konjović (1898–1993): Konjović izbliza*, Galerija „Milan Konjović“, Sombor 2010, p.103

8) Contract of Gift, Novi Sad, 18th November 1957

9) П. Бељански, *Писмо упућено Милану Коњовићу*, Београд, 2nd July 1957, inv. No. СЗПБ Д 969

Отварање Спомен-збирке Павла Бељанског, Нови Сад (1961)
The Pavle Beljanski Memorial Collection opening, Novi Sad (1961)

21. октобра отворена манифестација Ликовна јесен као један од најзначајнијих показатеља савремених кретања на југословенској ликовној сцени, коју од самог почетка води Милан Коњовић.¹⁰ Дан касније у Новом Саду, свечано је почела са радом Спомен-збирка Павла Бељанског.

Отварање Спомен-збирке значајан је датум у историји националне музеологије. Реч је о првом послератном институционализовању једног легата у Србији који добија нову, наменски пројектовану зграду за излагање, а културни живот Новог Сада обогаћен је антологијском збирком уметничких дела прве половине 20. века коју је Павле Бељански посвећено уобличавао до краја живота.

Стална музејска поставка Спомен-збирке обухватила је шест од укупно осам Коњовићевих слика из колекције Павла Бељанског.¹¹ У то време, Спомен-збирка Павла Бељанског и Галерија Матице српске биле су једине музејско-галеријске установе у којима су Коњовићева дела константно била доступна новосадској публици. У контексту галеријског језгра у Новог Сада по којем трг данас носи назив Трг галерија, занимљив податак је да су се у колекцији Рајка Мамузића, пре њеног претварања у музеј и отварања за јавност 1974. године, налазила четири Коњовићева дела. Каталог *Збирка Рајка Мамузића* објављен је 1968,¹² а дела из колекције представљена су

Прва Ликовна јесен, Сомбор (1961)
The first Autumn Art exhibition, Sombor (1961)

the event “Likovna jesen” (Autumn Art) was started as one of the most important indicators of the contemporary art tendencies in Yugoslavia and was facilitated by Milan Konjović from the very beginning.¹⁰ A day later in Novi Sad, The Pavle Beljanski Memorial Collection was officially opened.

The opening of the Memorial Collection is an important date in the history of national museology. It represents the first post-war institutionalization of a legacy in Serbia, which acquired new exhibition space designed for this purpose, thus the culture of Novi Sad was enriched with an anthological collection of artworks made in the first half of the 20th century, which Pavle Beljanski regularly amended until the rest of his life.

The permanent museum exhibition of the Memorial Collection included six out of eight Konjović’s paintings from Pavle Beljanski’s collection.¹¹ At the time, The Pavle Beljanski Memorial Collection and the Gallery of Matica Srpska were the only museum and gallery institutions in which Konjović’s works were constantly available to Novi Sad audience. In the context of Novi Sad gallery centre, which is today called Trg Galerija (Gallery Square), an interesting fact is that in the collection of Rajko Mamuzić, before its transformation into a museum and opening for the public in 1974, there were four Konjović’s works. The catalogue, *Collection of Rajko Mamuzić*, was published in 1968,¹² and the works from the collection

10) K. Ambrozić, Predgovor za katalog, *I Likovna jesen*, 21. oktobar – 21. novembar 1961, Gradski muzej u Somboru, Sombor 1961.

11) Текстови о Коњовићевим делима из колекције Павла Бељанског објављени су у: Ј. Јованов (ур.), *Спомен-збирка Павла Бељанског, нав, дело*, 256–271. Осим тога, у Ликовној збирци Спомен-збирке чува се још десет Коњовићевих радова: једно уље на лесониту и девет цртежа. Ј. Јованов (ур.), *Ликовна збирка Спомен-збирке Павла Бељанског* [каталог], Спомен-збирка Павла Бељанског, Нови Сад 2013, 83–88.

12) *Zbirka Rajka Mamuzića*, Štamparija DNEVNIK, Novi Sad 1968.

10) K. Ambrozić, catalogue foreword, *I Likovna jesen*, 21st October – 21st November 1961, Gradski muzej u Somboru, Sombor 1961.

11) Articles on Konjović’s artworks from Pavle Beljanski’s Collection were published in: J. Јованов (ed.), *Спомен-збирка Павла Бељанског, ibid.* p.256–271. Besides, in the Collection of Fine Arts of the Memorial Collection there are ten more of Konjović’s artworks: an oil on fibreboard and nine drawings. Ј. Јованов (ed.), *Ликовна збирка Спомен-збирке Павла Бељанског* [catalogue], Спомен-збирка Павла Бељанског, Нови Сад 2013, p.83–88.

12) *Zbirka Rajka Mamuzića*, DNEVNIK Press, Novi Sad 1968

на Машинском факултету у Новом Саду октобра 1971. године, у поставци „Дела савремене ликовне уметности“.¹³⁾

Галерија савремене ликовне уметности, која је почела са радом 1. марта 1967. године, приредила је прву изложбу сталне поставке тек 28. јуна 1984. године у Спортском и пословном центру „Војводина“, с позајмљеним делима из неколико институција; Милан Коњовић је био заступљен са шест дела, од којих је само слика **Лампа–фигурина** била власништво Галерије.¹⁴⁾ На основу постојеће грађе нема података да ли су Коњовићева дела из Музеја Војводине била укључена у сталну поставку Музеја социјалистичке револуције Војводине, отворену за јавност 22. децембра 1972. године.¹⁵⁾ Таписерије настале према сликама Милана Коњовића које се чувају у Атељеу 61, излагане су у оквиру представљања ове институције у Галерији Матице српске и Спортско-пословном центру „Војводина“. Свој излагачки простор Атеље 61 ће добити 1999. године у Бастиону Леополда I на Петроварадинској тврђави.¹⁶⁾

Главни показатељ Коњовићевог присуства на културној сцени Новог Сада биле су његове групне и самосталне изложбе. Осим тога, значајно место припада ангажманима Милана Коњовића на сценама Српског народног позоришта и Стеријиног позорја, као и организација стручних скупова о уметнику.

Новосадске колективне изложбе на којима је учествовао Милан Коњовић биле су претежно годишњи прикази актуелног војвођанског сликарства, најчешће у организацији Удружења ликовних уметника Војводине, или представљања активности војвођанских ликовних колонија. Прва изложба те врсте одржана је у Спомен дому Краља Александра октобра 1939, а од 1946. године, у Музеју Матице српске и потоњој Галерији Матице српске, где је приређен највећи број групних изложби на којима је излагао и Милан Коњовић. Њих су организовали и други новосадски музеји (Галерија савремене ликовне уметности Војводине, односно Музеј савремене уметности Војводине, Музеј социјалистичке револуције Војводине, Спо-

were displayed at the Faculty of Mechanical Engineering in Novi Sad, at the “Works of Contemporary Fine Art” exhibition,¹³⁾ in October 1971.

The Gallery of Contemporary Fine Arts, which was opened on March 1st, 1967, organized the first permanent exhibition on June 28th, 1984 at the Sport and Business Centre “Vojvodina”, and it included artworks borrowed from several institutions; Milan Konjović was represented with six works of which only the painting **Figurine Lamp** belonged to the Gallery.¹⁴⁾ Based on the existing evidence, there is no information whether Konjović’s works from the Museum of Vojvodina were included in the permanent exhibition of the Museum of the Socialist Revolution of Vojvodina, opened for the public on December 22nd 1972.¹⁵⁾ Tapestries created according to the paintings of Milan Konjović, kept in Atelier 61, were exhibited during the presentation of this institution in the Gallery of Matica Srpska and the Sports and Business Center “Vojvodina”. Atelier 61 would obtain its exhibition area in Leopold I Bastion at the Petrovaradin Fortress in 1999.¹⁶⁾

Konjović’s presence on the cultural scene of Novi Sad mostly reflected in his group and solo exhibitions. In addition, he was also famous for his scenographies on the stages of the Serbian National Theater and Sterijino pozorje, as well as being the subject of relevant academic conferences.

The Novi Sad collective exhibitions where Milan Konjović participated predominantly represented annual presentations of contemporary Vojvodinian painting, most frequently organized by the Association of Vojvodinian Artists or the presentations of the Vojvodinian art colonies. The first exhibition of this kind was held in the Memorial House of King Alexander in October 1939, and from 1946, the exhibitions took place in the Museum of the Matica Srpska, which later became the Gallery of the Matica Srpska, where the largest number of group exhibitions with the works of Milan Konjović was held. The exhibitions were also organized by other Novi Sad museums (the Gallery of Contemporary Art of Vojvodina, the Museum of Contemporary Art of Vojvodina,

13) М. Маринков (ур.), *30 година Поклон збирке Рајка Мамузића 1974–2004*, Галерија ликовне уметности – поклон збирка Рајка Мамузића, Нови Сад 2004, 110.

14) Четири дела била су из Галерије Матице српске (**Виногради из Француске, Професор Диде, Сомбор – поглед на жита, Жена у шалварима (Коштана)**) и једно из Извршног већа АП Војводине (**Визија над равницом**); S. Sanader, *Likovna umetnost u Vojvodini XX vek* [katalog], Galerija savremene likovne umetnosti Novi Sad, 1984.

15) До 1971. године Музеј социјалистичке револуције Војводине настао издвајањем из Војвођанског музеја 14. маја 1956. године носио је назив Музеј радничког покрета и народне револуције; В. Мартинов, „Неми јубилеј: 40 година од отварања сталне поставке Музеја социјалистичке револуције Војводине“, *Раг Музеја Војводине*, Музеј Војводине, Нови Сад 2013, 55.

16) Упореди: <http://www.atelje61.org.rs/Istorijat.html>

13) М. Маринков (ed.), *30 godina Poklon zbirke Rajka Mamuzića 1974–2004*, Galerija likovne umetnosti – poklon zbirka Rajka Mamuzića, Novi Sad 2004, p.110

14) Four of the artworks were from the Gallery of Matica Srpska (**Vineyards in France, Professor Dida, Sombor – A View on Wheat, Woman in Sirwal (Koštana)**) and one from the building of the Executive Council of the Autonomous Province of Vojvodina (**Vision over the Plain**); S. Sanader, *Likovna umetnost u Vojvodini XX vek* [catalogue], Galerija savremene likovne umetnosti Novi Sad, 1984

15) Until 1971, the Museum of Socialist Revolution of Vojvodina, that had emerged from the former Museum of Vojvodina on 14th May 1956, carried the name the Museum of Labour Movement and People’s Revolution; В. Мартинов, „Неми јубилеј: 40 година од отварања сталне поставке Музеја социјалистичке револуције Војводине“, *Раг Музеја Војводине*, Музеј Војводине, Нови Сад 2013, p.55

16) Cf. <http://www.atelje61.org.rs/Istorijat.html>

мен-збирка Павла Бељанског), као и културно-просветне институције, удружења или приватне галерије: Раднички универзитет, Галерија УЛУВ-а, Факултет техничких наука, Галерија „Bel Art“, итд. Посебно су значајне студијске изложбе осмишљене према одређеним временским и тематским оквирима, као што су: „Цртеж ликовних уметника Војводине“ (1975) и „Југословенски позоришни портрет 1945–1980“ (1985) у Галерији Матице српске; „Графика у Војводини“ (1985), „Сликарство у Војводини: 1955–1972“ (1989) и „Сликарство у Војводини: 1900–1944“ (1991) у Галерији савремене ликовне уметности. Свакако, музеји су у први план стављали своје фондове, често организујући тематске изложбе са делима искључиво из својих збирки. У Галерији Матице српске осмишљена је поставка „Европски контексти. Добровић, Коњовић, Шумановић и Шупут“ (2009), а у Спомен-збирци Павла Бељанског, у години обележавања шездесет година од установљења галерије, приређена је изложба „Уметници, академици из колекције Павла Бељанског“ (2017).

Самостална изложба у Музеју Матице српске отворена 5. априла 1936. године, била је прво Коњовићево представљање у Новом Саду. Од тада, приређена је 41 самостална изложба, закључно са актуелном поставком у Спомен-збирци Павла Бељанског из 2018. године.

Коњовићеве самосталне изложбе најчешће су приређиване као гостујуће изложбе у више градова, што је случај и са његовом првом новосадском изложбом, која је премијерно представљена у Салону „Улрих“ у Загребу током фебруара 1936. године. У Документарном фонду Спомен-збирке чува се разгледница којом се Милан и Ема Коњовић јављају Павлу Бељанском и његовој мајци из Загреба с коментаром: „Овде ми је изложба сјајно успела“.¹⁷⁾ Следећег месеца, изложба је представљена у Уметничком павилјону „Цвијета Зузорић“ у Београду.

Поставка у Новом Саду била је највећа, са шездесет изложених радова. Према сведочењу ондашње штампе, изложбе у сва три града побудиле су велико интересовање публике и резултирале похвалама уметничке критике.¹⁸⁾ У Новом Саду, изложбу је отворио председник Музејског

the Museum of the Socialist Revolution of Vojvodina, The Pavle Beljanski Memorial Collection), as well as cultural and educational institutions, associations or private galleries: Radnički University Extension, the ULUV Gallery, the Faculty of Technical Sciences, “Bel Art” Gallery, etc. Academic exhibitions that are especially important are those designed according to certain time and thematic frameworks, such as: “Drawings of Vojvodinian Artists” (1975) and “Yugoslav Theatre Portrait 1945–1980” (1985) in the Gallery of Matica Srpska; “Vojvodinian Prints” (1985), “Painting in Vojvodina: 1955–1972” (1989) and “Painting in Vojvodina: 1900–1944” (1991) in the Gallery of Contemporary Fine Art. Surely, museums did not miss the opportunity to highlight the items from their own repositories, often organizing thematic exhibitions with artworks exclusively from their collections. The Gallery of Matica Srpska organized the display “European Contexts. Dobrović, Konjović, Šumanović and Šuput” (2009), while The Pavle Beljanski Memorial Collection held the exhibition “Artists, Members of Serbian Academy of Sciences and Arts, from the Collection of Pavle Beljanski” (2017) in the year of marking sixty years since the Gallery foundation.

The solo exhibition at the Museum of Matica Srpska, opened on April 5th, 1936, was the first Konjović’s presentation in Novi Sad. Since then, 41 solo exhibitions have been organized, including the current event in The Pavle Beljanski Memorial Collection from 2018.

Konjović’s solo exhibitions were most often organized as guest exhibitions in several cities, as was the case with his first Novi Sad exhibition, which was premiered at the “Ullrich” Salon in Zagreb, in February 1936. The Documentary Fund of the Memorial Collection keeps a postcard from Milan and Ema Konjović sent from Zagreb to Pavle Beljanski and his mother that includes the following text: “My exhibition here was a success.”¹⁷⁾ The following month, the exhibition was presented at the Cvijeta Zuzorić Art Pavilion in Belgrade.

The display in Novi Sad was the largest, with sixty exhibited artworks. According to the testimonies of the time, the exhibitions in all three cities aroused great interest of the audience and resulted in numerous praises of art critics.¹⁸⁾ The

17) М. Коњовић, *Разгледница упућена Павлу Бељанском*, Загреб, 20. фебруар 1936, СЗПБ Д 159.

18) „Изложба слика Милана Коњовића“, *Глас Мајнице српске*, Нови Сад 1. 4. 1936; А. В. С., „Милан Коњовић нам износи сећања на почетак своје сликарске каријере, своје студије у иностранству и погледе на савремено сликарство: поводом изложбе у Матици српској“, *Дан*, Нови Сад 18. 4. 1936; Т. Манојловић, „Изложба слика Милана Коњовића“, *Београдске ојштинске новине*, Београд, март–април 1936. Према: Т. Манојловић, *Ликовна кријшника*, Ј. Јованов (прир.), Градска народна библиотека „Жарко Зрењанин“, Зрењанин 2007, 344–345; М. Харисијадис, „Изложба слика г. Милана Коњовића“, *Живой и раг*, Београд април 1936.

17) М. Коњовић, *Разгледница упућена Павлу Бељанском*, Загреб, 20. фебруар 1936, inv. No. СЗПБ Д 159

18) „Изложба слика Милана Коњовића“, *Глас Мајнице српске*, Нови Сад 1st April 1936; А. В. С., „Милан Коњовић нам износи сећања на почетак своје сликарске каријере, своје студије у иностранству и погледе на савремено сликарство: поводом изложбе у Матици српској“, *Дан*, Нови Сад, 18th April 1936; Т. Манојловић, „Изложба слика Милана Коњовића“, *Београдске ојштинске новине*, Београд, March – April 1936. According to: Т. Манојловић, *Ликовна кријшника*, Ј. Јованов (ed.), Градска народна библиотека „Жарко Зрењанин“, Зрењанин 2007, p.344–345; М. Харисијадис, „Изложба слика г. Милана Коњовића“, *Живой и раг*, Београд, April 1936

одбора Матице српске др Александар Моч, док је о значају Коњовићевог сликарства говорио књижевник Густав Крклец. Велики број дела је продат, а Милан Коњовић је Музеју Матице српске, у знак захвалности, поклатио слику **Модел у атељеу** (1932).¹⁹⁾

Од прве новосадске изложбе, Коњовићева повезаност с Музејом Матице српске а затим Галеријом Матице српске непрекидно је трајала током дугог и плодног уметничког живота. Сликара је био активан и у сâмом раду Музеја. За члана Музејског одбора изабран је 1945. године, у чијем саставу су још били Урош Предић, Васа Стајић, Живан Милисавац, Вељко Петровић, Младен Лесковац, Милан Секулић и Светислав Марић.²⁰⁾ Крајем наредне године у Музеју Матице српске је, на предлог кустоса Миленка Шербана, приређена друга самостална изложба Милана Коњовића, с циљем да се прикаже уметников развој у протеклих десет година. На отварању изложбе Младен Лесковац, председник Удружења војвођанских књижевника, истакао је да је Милан Коњовић „један од двојице или тројице најплоднијих сликара нашега двадесетог века“.²¹⁾ Матица српска је откупила неколико дела са изложбе, а због великог интересовања публике продужено јој је трајање – забележено је преко 4.000 посетилаца.²²⁾

Присутност Милана Коњовића на југословенској и међународној ликовној сцени нарочито је изражена током педесетих година, што показује број самосталних и групних изложби, медијска популарност и велика потражња његових дела на уметничком тржишту, нарочито друштвено-политичких организација, које су их откупљавале за званичне поклоне високим државним и страним функционерима.²³⁾ Тако је у периоду између 1953. и 1959. године одржано 13 самосталних и око 70 групних изложби, а из дневне штампе сазнајемо да је председник СФРЈ Јосип Броз Тито 1956. године, приликом посете председника Египта и Индије, Гамал Абдел Насера и Џавахарлал Нехруа, поклатио високим гостима по једну Коњовићеву слику.²⁴⁾ Кулминација позиције признатог и познатог сликара у културним, политичким и медијским круговима настаје у време организовања прославе јубилеја, посвеће-

exhibition in Novi Sad was opened by the president of the Museum of the Matica Srpska, Dr Aleksandar Moč, while the writer, Gustav Krklec, spoke about the significance of Konjović's painting. A great number of artworks were sold, and, as a sign of gratitude, Milan Konjović gave the Museum of Matica Srpska his painting, **Model in the Studio** (1932).¹⁹⁾

Since the first Novi Sad exhibition, Konjović's ties with the Museum of Matica Srpska, and then the Gallery of Matica Srpska, continued throughout the long and creative artist's life. The painter was also engaged in the work of the Museum. He was elected a member of the Museum Board in 1945, comprised of Uroš Predić, Vasa Stajić, Živan Milisavac, Veljko Petrović, Mladen Leskovac, Milan Sekulić and Svetislav Marić.²⁰⁾ At the end of the following year, the Museum of Matica Srpska hosted the second solo exhibition of Milan Konjović at the proposal of the curator Milenko Šerban, with the aim of showing the artist's development in the previous ten years. At the exhibition opening, Mladen Leskovac, the president of the Association of Vojvodinian Writers, pointed out that Milan Konjović "is one of few most prolific painters of our twentieth century".²¹⁾ Matica Srpska purchased several artworks from the exhibition, and because of the great interest of the audience, its duration was prolonged – over 4.000 visits were recorded.²²⁾

Milan Konjović's presence on both Yugoslav and international art scene was particularly indicated during the fifties through numerous solo and group exhibitions, media popularity and a high demand for his works in the art market, especially by civil and political organizations, and through the purchase of his works as gifts to notable national and foreign officials.²³⁾ Thus, in the period between 1953 and 1959, there were 13 solo and about 70 group exhibitions. We also learn from the daily press that the President of the Socialist Federative Republic of Yugoslavia, Josip Broz Tito, in 1956, during the visit of the Egyptian and Indian Presidents, Gamal Abdel Naser and Jawaharlal Nehru, gave one of Konjović's paintings to each of his honoured guests.²⁴⁾ His pinnacle, as a recognized and well-known painter in cultural, political and media circles, was reached at the time of organizing the an-

19) Л. Шелмић (ур.), *Галерија Матице српске*, Галерија Матице српске, Нови Сад 2001, 96.

20) Т. Палковљевић Бугарски, *нав. дело*, 73.

21) Аноним, „Свечано отварање изложбе Милана Коњовића у Новом Саду“, *Слободна Војводина*, Нови Сад, 25. 11. 1946.

22) Т. Палковљевић Бугарски, *нав. дело*, 90.

23) I. Lang, *нав. дело*, 103.

24) М. П., „Четрдесет година уметничког рада Милана Коњовића“, *Дневник*, Нови Сад, 22. 3. 1957.

19) Л. Шелмић (ed.), *Галерија Матице српске*, Галерија Матице српске, Нови Сад 2001, p.96

20) Т. Палковљевић Бугарски, *ibid.* p.73

21) Anon. "Свечано отварање изложбе Милана Коњовића у Новом Саду", *Слободна Војводина*, Нови Сад, 25th November 1946

22) Т. Палковљевић Бугарски, *ibid.* p.90

23) I. Lang, *ibid.* p.103

24) М. П. "Четрдесет година уметничког рада Милана Коњовића", *Дневник*, Нови Сад, 22nd March 1957

ног четрдесетогодишњици Коњовићевог стваралаштва. У том периоду, настало је преко 2.000 радова.²⁵⁾ Обележавање јубилеја започето је изложбом у сомборском Градском музеју која је обухватила 58 дела између 1914. и 1957. године, а кључни догађај била је изјава сликара да ће дела поклонити родном граду. Крајем наредне године истим свечаним поводом приређене су Коњовићеве самосталне изложбе у Сомбору и Београду, са централном прославом у Новом Саду, која је обухватила два догађаја: отворена је „Јубиларна изложба Милана Коњовића“ у Галерији Матице српске и објављена је прва репрезентативна монографија о сликару, аутора Миодрага Б. Протића у издању новосадског Форума. Церемонија прославе трајала је два дана: 31. октобра у Радничком дому је Оскар Давичо говорио о Милану Коњовићу, док је сутрадан, у Галерији Матице српске, изложбу Коњовићевих дела насталих између 1953. и 1958. године, отворио књижевник Бошко Петровић. Пре отварања изложбе, слављенику је уручен Орден рада првог реда, док је након свечаног отварања председник Савета за културу Војводине Радомир Радујков поклатио уметнику „почасни примерак монографије о његовом сликарском делу“.²⁶⁾ О припреми монографије сведочи преписка између сликара и Павла Бељанског из чије збирке су репродукована дела **Мој атеље**, **Жетва**, **Ђира Фалционе** и **Стари порцелан**, најбројнија у односу на заступљеност илустрованих дела других власника, изузев својине аутора.

Наредна прослава јубилеја, седамдесетпетогодишњице Коњовићевог живота, организована је током 1973. године у више градова: Осијеку, Винковцима, Сомбору, Суботици, Титиграду, Херцег Новом, Никшићу, Цетињу и Прагу, али је најзначајнија била у Новом Саду. Део пројекта био је снимање документарног филма *Стварање* Телевизије Нови Сад у режији Божидара Калезића, док је у Галерији Матице српске Лазар Трифуновић осмислио изложбу под називом „Сликаство геста и акције“. Поставка је била ретроспективног карактера, са 100 слика и 32 цртежа насталих између 1920. и 1972. године, а сама тема изнета је језгровитом тезом аутора изложбе Лазара Трифуновића: „Ова изложба пошла је од тезе да сликарство геста и акције представља суштину уметности Милана Коњовића, њену трајну и увек савремену поруку, јер гест претвара форму у симбол уметничког осећања света, а сли-

Отварање јубиларне изложбе Милана Коњовића у Галерији Матице српске, Нови Сад (1958)

Milan Konjović's Jubilee Exhibition opening in the Gallery of Matica Srpska, Novi Sad (1958)

niversary celebration dedicated to the forty years of Konjović's work. During this period, over two thousand artworks were created.²⁵⁾ The anniversary celebration began with an exhibition in the Sombor Town Museum, which included 58 works created between 1914 and 1957, and the key event was the artist's statement that he would give his works to his home town. On the same occasion, at the end of the following year, Sombor and Belgrade hosted Konjović's solo exhibitions, while the central celebration was organized in Novi Sad and included two events: the "Jubilee Exhibitions of Milan Konjović" were opened at the Gallery of Matica Srpska and the first representative monograph on the painter was published by Miodrag B. Protić in the edition of the Novi Sad Forum. The celebration lasted for two days: on October 31st, Oskar Davičo spoke about Milan Konjović at Union Hall, and the following day, the writer Boško Petrović opened the exhibition of Konjović's works created between 1953 and 1958 at the Gallery of Matica Srpska. Prior to the exhibition opening, the guest of honour was awarded the Labour Medal of the First Order and after the opening ceremony, the President of the Council for Culture of Vojvodina, Radomir Radujkov, presented the artist with "an honorary copy of the monograph on his work".²⁶⁾ The making of the monograph is recorded in the correspondence between the painter and Pavle Beljan-

25) Б. Н., „Јубилеј Милана Коњовића: Шездесет година живота и четрдесет плодног стварања“, *Сомборске новине*, Сомбор, 14. 11. 1958.

26) I. Lang, *нав. дело*, 105.

25) Б. Н. "Јубилеј Милана Коњовића: Шездесет година живота и четрдесет плодног стварања", *Сомборске новине*, Сомбор, 14th November 1958

26) I. Lang, *ibid.* p.105

карска акција исцрпљује његово људско узбуђење. Такво схватање уметности и живота почело је са плавом фазом и развија се у различитим облицима преко четрдесет година.²⁷⁾ Тих година, међутим, Трифуновић је због својих реакција на политичке прогоне интелектуалаца, пао у немилост владајућих структура. Његов текст није објављен у каталогу, осим две цитиране реченице које су одштапане без потписа. Колико је била јака цензура, говоре и бројни прикази у дневној штампи и стручним часописима, укључујући и интервјуе са Миланом Коњовићем, где се ни у једном тексту не помиње да је изложбу осмислио један од најбољих, ако не и најбољи познавалац Коњовићевог сликарства. Своју огорченост Коњовић је исказао пасивним отпором, забелешком у личном албуму ликовних критика: „Есеј у каталогу јуб. изложбе штампан као доказ културне срамоте Нсада који није допустио Л. Трифуновићу да га потпише као аутор исте. Ово улепити поред мог каталога!“²⁸⁾

Милан Коњовић се Лазару Трифуновићу одужио 1982. године – наслов његове академске беседе идентичан је наслову изложбе из 1973. године, мада у њој нема Трифуновићевих тумачења, већ су она изнета у форми уобичајеног Коњовићевог објашњења личних уметничких ставова. Након беседе, изложбу је отворио дописни члан Војвођанске академије наука и уметности Александар Тишма. Поставка је према избору академика Коњовића била махом сачињена од дела из Галерије „Милан Коњовић“ у Сомбору и према његовим речима, слике на овој ретроспективи га „репрезентују као уметника“.²⁹⁾

Уз кључне изложбе организоване у част Милана Коњовића, Нови Сад је био значајан и по позоришним ангажманима сомборског сликара. У примењеној уметности опробао се још 1923. године у Прагу, када је урадио сценографију за комад Боже Ловрића *Улица*, премијерно изведен у „Швандовом дивадлу“.³⁰⁾ Коњовић се вратио овом медију средином педесетих година: за Лоркину *Крваву свадбу* у режији Јована Путника Српског народног позоришта, у сезони 1954/55, извео је сценографију у њему својственом, гестуалном, експресионистичком маниру, као и колористичка решења костима. Такође, за Народно позориште у Сомбору урадио је скице за *Тамни цвети* Џона Голсвортија, а за свечану завесу сомборског позоришта

ски from whose collection the copies of the following works were published: **My Studio**, **Harvest**, **Ćira Falcione** and **Old Porcelain**, which is the largest number of artworks in the monograph from a single collection, except those belonging to the artist himself.

The next jubilee, Konjović's 70th birthday anniversary, was organized in 1973 in several towns: Osijek, Vinkovci, Sombor, Subotica, Titograd, Herceg Novi, Nikšić, Cetinje and Prague, but the most important one was in Novi Sad. Part of the project included a documentary film, *The Creation*, made by Novi Sad Television, directed by Božidar Kalezić, while in the Gallery of Matica Srpska, Lazar Trifunović organized an exhibition entitled "Painting of Gesture and Action". It was a retrospective display with 100 paintings and 32 drawings made between 1920 and 1972, and the theme itself is presented with the concise thesis of the exhibition curator, Lazar Trifunović: "This exhibition began with the thesis that the painting of gesture and action represents the essence of Milan Konjović's art, its permanent and always contemporary message, because gesture transforms the form into a symbol of the artist's sense of the world, while the painting action exhausts his natural excitement. Such an understanding of art and life began with a blue period and has been developing for over forty years in various forms."²⁷⁾ However, in those years, Trifunović fell into disfavour of the ruling structures because of his reactions to the political persecution of intellectuals. His text was not published in the catalogue, except for the two sentences that were printed without a signature. There are numerous reports in daily newspapers and magazines on how strong the censorship was, including the interviews with Milan Konjović, where none of the texts mentions that the exhibition was designed by one of the best, if not the best expert on Konjović's art. Konjović expressed his indignation with a passive resistance, a note in his personal art review journal: "The essay in the jubilee exhibitions catalogue, printed as the evidence of Novi Sad cultural shame which did not allow L. Trifunović to be signed as its author. Attach this next to my catalogue!"²⁸⁾

Milan Konjović repaid Lazar Trifunović in 1982 – the title of his academic speech is identical to the title of the exhibition from 1973, but without Trifunović's interpretations. They were rather presented in the form of usual Konjović's interpretation of personal opinion on arts. After the speech, the exhibition was opened by a corresponding member of

27) *Slikarstvo gesta i akcije*, Galerija „Milan Konjović“, Sombor, 1973.

28) I. Lang, *нав. гело*, 119.

29) М. Конјовић, *Slikarstvo gesta i akcije* (akademski beseda), Vojvodanska akademija nauka i umetnosti, Novi Sad 1982, 13.

30) I. Lang, *нав. гело*, 36.

27) *Slikarstvo gesta i akcije*, Galerija „Milan Konjović“, Sombor, 1973

28) I. Lang, *ibid.* p.119

Представа *Крвава свадба* у Српском народном позоришту, Нови Сад (1954/55)
Blood Wedding in the Serbian National Theatre, Novi Sad (1954/55)

послужила је као предложак Коњовићева офсет-литографија **Велико сунце, стрњиште** (1981).³¹⁾

Инспирација сунцем везана је и за један несвакидашњи догађај у Новом Саду. Тек што се вратио из Модене где је имао самосталну изложбу, Милан Коњовић је 13. маја 1962. године извео својеврсни хепенинг на крову Основне школе „Ђорђе Натошевић“. Пред гостима Позорја, критичарима, новинарима и другом окупљеном публиком поставио је штафелај и у једном даху, за мање од сата, насликао дело **Сунце, жито**, данас у својини Галерије „Милан Коњовић“ у Сомбору.

Сам чин стварања дела коментарисао је Лазар Трифуновић, а чланови драме Српског народног позоришта, Влада Матић и Тихомир Плесконић, читали су пригодне

the Vojvodinian Academy of Sciences and Arts, Aleksandar Tišma. It was Konjović's choice that the exhibition should be composed mostly of works from the "Milan Konjović" Gallery in Sombor and, according to him, the paintings in this retrospective display "represent him as an artist".²⁹⁾

Besides the key exhibitions organized in the honour of Milan Konjović, Novi Sad was also significant for the theatre work of the Sombor painter. He first tested his skills in applied art in Prague, in 1923, when he did a scenography for Boža Lovrić's play, *The Street*, premiered in "Švandovo Divadlo".³⁰⁾ Konjović returned to this media in the mid-fifties: for Lorca's *Blood Wedding* in the Serbian National Theatre, directed by Jovan Putnik, in the season of 1954/55. He created the scenography in his own unique, gestural, expressionist

31) Завесу је урадио Руди Лабаш у Загребу 1982. године, у техници акрила на платну, 450 x 850 cm; В. Зеремски, *Милан Коњовић: библиографија*, Галерија „Милан Коњовић“, Сомбор 1999, 301.

29) M. Konjović, *Slikarstvo gesta i akcije* (academic speech), Vojvodanska akademija nauka i umetnosti, Novi Sad 1982, p.13

30) I. Lang, *ibid.* p.36